

А. В. Левенець

викладач кафедри конституційного права та правосуддя

ПРАВО ІНОЗЕМЦІВ НА УЧАСТЬ В МИРНИХ ЗІБРАННЯХ: МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ТА РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

Право на мирні збори є одним з найголовніших прав людини, а також однією з основних форм безпосередньої демократії, за допомогою якої особа має можливість виражати вільно свої думки, привертати увагу до найбільш гострих проблем політичного, соціально-економічного, культурного, екологічного характеру, вимагати відповідної реакції органів влади та органів місцевого самоврядування на вирішення цих проблем. Актуальним в Україні право на мирні збори є ще й тому, що саме завдяки його реалізації лише протягом 10-річчя українському народу вдалось двічі домогтись зміни вищої державної влади, не враховуючи численних менш важливих питань, до яких увагу суспільства та влади вдавалось привернути лише завдяки мітингам, демонстраціям та іншим формам мирних зібрань.

В Україні право на мирні збори регулюється ст. 39 Конституції України, в якій передбачається : «Громадяни мають право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації, про проведення яких завчасно сповіщаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування» [1, ст.39]. Тобто враховуючи, що право на мирні зібрання належить до групи політичних прав, Конституція України визначає суб'єктами цього права лише громадян України, обмежуючи таким чином відповідне право іноземців, осіб без громадянства, біженців та інших категорій осіб, які на законних підставах проживають на території України.

На відміну від національного законодавства, положення міжнародно-правових актів в галузі прав людини, які регулюють право на мирні збори, визнають його за всіма особами, які проживають в державі, наприклад: ст.20 Загальної декларації прав людини (1948 р.) встановлює: «Кожна людина має право на свободу мирних зборів і асоціацій» [2, ст. 20]; ст. 11 Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод (1950 р.) закріплює: «Кожна людина має право на свободу мирних зборів» [3, ст. 11]; ст. 21 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права (1966 р.) проголошує тезу: «Визнається право на мирні збори» [4, ст. 21].

Таким чином, враховуючи положення міжнародно-правових актів до ст. 39 Конституції України слід внести зміни та встановити право на мирні збори та демонстрації за кожною особою, яка на законних підставах проживає на території нашої держави, в тому числі — і за іноземцями. Такий висновок має сенс ще й тому, що причиною для організації масових зборів, демонстрацій, мітингів є не лише політичні вимоги та гасла, пов'язані із загальнодержавною політикою, а частіше за все соціально-економічні, культурні, екологічні та інші інтереси населення окремих територіальних громад, до яких люди таким чином намагаються привернути увагу місцевої влади. Згідно зі ст. 38 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» одним з делегованих повноважень органів місцевого самоврядування щодо забезпечення законності, правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян є «вирішення відповідно до закону питань про проведення зборів, мітингів, маніфестацій і демонстрацій, спортивних, видовищних та інших масових заходів; здійснення контролю за забезпеченням при їх проведенні громадського порядку» [5, ст. 38].

Однією з головних проблем реалізації передбаченого ст. 39 Конституції України права на свободу мирних зібрань є відсутність спеціального закону про мирні збори в Україні. Вже декілька років у Верховній Раді України знаходиться близько десяти законопроектів з цього питання, проте жоден із них так і не був прийнятий. Зважаючи на високу політичну та громадську активність населення України, прийняття профільного закону, який би регламентував порядок проведення мирних зборів, мітингів, походів і демонстрацій, є конче необхідним.

Таким законом доцільно встановити визначення термінів тих мирних зібрань, які передбачені Конституцією України; необхідні вимоги до порядку здійснення цього політичного права; особливості проведення того чи іншого мирного заходу; чітко визначити, хто може бути організатором та учасником мирних заходів, а також встановити їх права і обов'язки; визначити термін і процедуру завчасного сповіщення органів виконавчої влади чи органів місцевого самоврядування про проведення публічного заходу; зазначити підстави і порядок встановлення судом обмежень у реалізації цього права [6, с.16]. Саме в контексті розробки та прийняття профільного закону про мирні збори мають бути враховані міжнародні стандарти в цій галузі та встановлення, як учасників мирних зборів, мітингів, демонстрацій, окрім громадян України, також іноземців та інших категорій негромадян, які на законних підставах проживають в Україні.

Література

1. Конституція України 1996 року з наст. змінами [Текст] // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
2. Загальна декларація прав людини, прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10.12.1948 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_015. — Назва з екрана.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004. — Назва з екрана.
4. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права від 16.12.1966 [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_043. — Назва з екрана.
5. Про місцеве самоврядування в Україні [Текст] : Закон України від 21.05.1997 // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 24. — Ст.170.
6. Кружиліна А. О. Деякі проблемні питання реалізації та судового захисту права громадян збиратися мирно, без зброї, проводити збори, мітинги, походи й демонстрації [Текст] / А. О. Кружиліна // Право і безпека. — 2011. — № 4. — С.14–19.